

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	Y Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	16/12/2025
Pwnc:	Ymgynghoriad Casglu ac Ailgylchu Gwastraff
Aelod(au) portffolio:	Y Cynghorydd Ieuan Williams
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Huw Percy, Pennaeth Gwasanaeth, Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
Awdur yr adroddiad:	Meirion Edwards, Prif Swyddog Rheoli Gwastraff
Aelodau lleol:	Pob Aelod Etholedig

A – Argymhellion a rhesymau

Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn: - Cymeradwyo proses ymgynghori ar sut y gallai'r gwasanaeth ailgylchu/casglu gwastraff newid yn y dyfodol i helpu i gyrraedd targedau ailgylchu statudol o 70%. - Cymeradwyo'r cwestiynau i'w gofyn fel rhan o'r broses ymgynghori (gweler Atodiad 1). - Cymeradwyo'r amserlen ar gyfer yr ymgynghoriad cyhoeddus, sy'n dechrau ar 7 Ionawr 2026 ac yn para am 6 wythnos. Mae cymeradwyo'r argymhellion uchod yn sicrhau cydgysylltiad â Amcan Newid Hinsawdd Cynllun y Cyngor 2023-28 i sefydlu cyfradd ailgylchu gwastraff cartref o 70% a Chynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu. Mae gan y Cyngor rwymedigaeth statudol i gyflawni cyfradd ailgylchu o 70% erbyn 2024/25. Gall methu â chyrraedd targedau ailgylchu arwain at ddirwy gan Lywodraeth Cymru. Yn seiliedig ar y gyfradd ailgylchu bresennol o tua 65%, amcangyfrifir y bydd y Cyngor yn wynebu dirwy flynyddol o £361k. Ym mis Mehefin 2025, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru eu Glasbrint Casgliadau 2025. Mae'r ddogfen yn amlinellu'r hyn maen nhw'n ei argymhell ar gyfer casglu gwastraff ac mae'r Cyngor eisoes yn bodloni'r rhan fwyaf ohonynt. Derbyniwyd cefnogaeth ar sut i gynyddu cyfraddau ailgylchu gan WRAP Cymru. Eu prif argymhelliad oedd lleihau'r capasiti gwastraff gweddilliol wythnosol i 60l, yn unol â'r hyn a argymhellir yng Nglasbrint Casgliadau Llywodraeth Cymru 2025. Gellid cyflawni hyn drwy gasglu gwastraff gweddilliol yn llai aml a/neu leihau maint y bin ac mae WRAP Cymru yn amcangyfrif y byddai hyn yn cynyddu cyfradd ailgylchu'r Cyngor o leiaf 5%. Mae'r modelu hyd yn hyn yn ffafrio symud i 4 wythnos dros finiau llai oherwydd:

- Cost biniau newydd
- Mae cadw at 3 wythnos yn debygol o olygu gofynion staffio uwch
- Gallai gorlenwi biniau llai eu gwneud yn anoddach i'w gwagio ac yn haws i'w difrodi.

Mae angen i'r Cyngor benderfynu cyn gynted â phosibl a yw am gyflwyno newidiadau i'r gwasanaeth er mwyn cynyddu ei gyfradd ailgylchu ac felly mae angen iddo glywed barn pob cartref ar Ynys Môn ynglŷn â newidiadau posibl i'r gwasanaeth.

Os, yn dilyn ymgynghori, bydd y Cyngor yn penderfynu cyflwyno newid gwasanaeth, bydd angen buddsoddiad ariannol sylweddol ar gyfer gwelliannau. Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan y byddent ond yn ariannu ceisiadau lle mae cynllun credadwy i gyflawni 70% neu fwy. Bydd ymgynghori â pob cartref yn dangos bod y Cyngor o ddifri ynglŷn â chyrraedd y targed ailgylchu statudol o 70%.

Mae'r cwestiynau arfaethedig yn ystyried ystod o newidiadau posibl i'r gwasanaeth a ddarperir sydd â'r nod o gynyddu cyfraddau ailgylchu ac yn ôl eu natur yn cynnwys yr opsiwn sefyllfa bresennol gofynnol.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Mae'n ofyniad i ymgynghori â'r rhai sy'n debygol o gael eu heffeithio pan yn ystyried cyflwyno unrhyw newid sylweddol i wasanaeth, yn enwedig pan fo'r cynnig i leihau'r gwasanaeth. Gan y bydd unrhyw newid i'r gwasanaeth casglu yn effeithio ar bob trigolyn yn Ynys Môn, bydd proses ymgynghori lawn felly'n ofynnol. Mae'r newid gwasanaeth posibl hwn yn angenrheidiol er mwyn cyrraedd targed ailgylchu statudol o 70% a osgoi costau cynyddu.

Gall oedi'r ymgynghori arwain at y broses gael effeithio gan gyfyngiadau cyn-etholiad. Gall unrhyw oedi leihau'r posibilrwydd o dderbyn cyllid cyfalaf sylweddol gan Lywodraeth Cymru i ariannu costau unrhyw newid gwasanaeth, e.e. uwchraddio isadeiledd ailgylchu. Mae hyn yn golygu y bydd rhaid i'r Cyngor ariannu hyn neu wynebu'r effeithiau ar ddarparu gwasanaeth.

Mae peidio â chael cynllun ystyrllon i gyrraedd y targed ailgylchu o 70% hefyd yn cynyddu'r risg o gael dirwy gan Lywodraeth Cymru am beidio â chyrraedd y targedau statudol mewn unrhyw flwyddyn benodol ac yn effeithio ar gostau gweithredu'r busnes arferol.

Ystyriwyd cwestiynau ychwanegol ac amgen, fodd bynnag, ystyrir mai'r rhai a gynhwysir yn Atodiad 1 yw'r rhai mwyaf perthnasol i'r newidiadau gwasanaeth arfaethedig.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Gall y newidiadau gwasanaeth arfaethedig fod yn emosiynol iawn ac mae goblygiadau ariannol cyflwyno'r newidiadau arfaethedig, ac yn wir peidio â'u cyflwyno, yn sylweddol ac y tu hwnt i ddirprwyaeth ariannol swyddogion.

Dylid nodi, oherwydd yr angen i sicrhau cyllideb, ymgynghori a chwblhau gwaith i ddatblygu'r seilwaith, ei bod yn annhebygol iawn y gellir cyflwyno unrhyw newid i'r drefn gasglu cyn 2029.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae'r ymgynghoriad cyhoeddus arfaethedig wedi'i alinio'n uniongyrchol â Chynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu'r Cyngor, Cynllun Strategol Cyfranogiad y Cyhoedd 2023 i 2028, Cynllun Cyfathrebu Strategol 2023 i 2028, a Chynllun Cydraddoldeb Strategol 2024 i 2028.

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Nid oes unrhyw gostau sylweddol o gynnal yr ymgynghoriad cyhoeddus arfaethedig. Amser swyddogion fydd y prif adnodd sydd eisoes wedi'i ariannu.

Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol)

1. Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion hirdymor fel ynys?

Bydd y newidiadau arfaethedig i'r gwasanaeth yn effeithio ar bob cartref ar yr ynys ac felly mae'n hanfodol ymgynghori â nhw.

2. A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar y Cyngor i'r dyfodol? Os felly, sut?

Bydd gweithredu'r newidiadau arfaethedig i'r gwasanaeth heb ymgynghori yn gadael y Cyngor yn agored i her. Gallai hynny oedi gallu'r Cyngor i gytuno ar gynllun ystyrlon i gyrraedd y targed ailgylchu o 70%, sy'n cynyddu'r risg o gael dirwy gan Lywodraeth Cymru ac yn lleihau'r tebygolrwydd o gael cyllid cyfalaf gan Lywodraeth Cymru.

3. A ydym wedi cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy

Llywodraeth Cymru, WRAP Cymru a Local Partnerships..

4. A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.

Amherthnasol

5. Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Bydd yr ymgynghoriad yn sicrhau bod barn y rhai sy'n cael eu gwarchod o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn cael eu ceisio.

6. Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.

Bydd darpariaeth yn cael ei wneud yn yr ymgynghoriad i ganiatáu i unrhyw un sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol ymateb mewn dull sy'n rhad ac am ddim ac yn gyfleus iddynt (e.e. arolwg electronig, sesiynau galw heibio lleol ac ati).

7. Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Bydd yr holl ddeunydd ymgynghori ar gael yn Gymraeg a Saesneg.

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch a beth oedd eu sylwadau?

1. Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhellion
2. Cyllid / Swyddog 151	Yn gefnogol o'r argymhellion
3. Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhellion
4. Adnoddau Dynol	Amherthnasol
5. Eiddo	Amherthnasol
6. Technoleg Gwybodaeth	Amherthnasol
7. Caffael	Amherthnasol
8. Sgriwtini	Amherthnasol
9. Aelodau Lleol	Amherthnasol

F – Atodiadau

Atodiad 1 - Dogfen Ymgynghori Ddrafft – i ddilyn

Atodiad 2 – Amserlen Ddrafft

Ff – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad i gael rhagor o wybodaeth)

Adroddiad byr ar ailgylchu 70%

Atodiad 1 – Dogfen Ymgynghori Ddrafft

Ymgynghoriad ar newidiadau posibl i wasanaethau ailgylchu/casglu gwastraff ar Ynys Môn

Cyflwyniad

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi nodi ymrwymiad clir i ddiogelu'r amgylchedd a lleihau ein hól troed carbon yng Nghynllun y Cyngor 2023-2028 ac mae ailgylchu yn chwarae rhan hanfodol yn y gwaith hwn. Trwy leihau faint o wastraff sy'n mynd i'w waredu, gallwn leihau allyriadau, diogelu adnoddau gwerthfawr, a helpu i greu Ynys Ianach, fwy gwyrdd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Rhaid i bob Cyngor yng Nghymru gyrraedd targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% neu wynebu cosbau ariannol. Mae Cynllun Strategol Adnoddau a Gwastraff y Cyngor 2024-2029 yn cynnwys ymrwymiad i gynyddu cyfraddau ailgylchu a chyrraedd y targed o 70%.

Os oes gennych ddiddordeb mewn dysgu beth sy'n digwydd i'ch ailgylchu, cliciwch yma.

Ar hyn o bryd mae Ynys Môn yn ailgylchu 65%. Yn seiliedig ar y gyfradd ailgylchu hon, gallai'r Cyngor Sir wynebu dirwy o tua £350k y flwyddyn. Mae hyn yn arian gall ei wario ar wasanaethau hanfodol.

Gwyddom y gallwn wneud yn well gan fod data ac ymchwil ddiweddar yn dangos y gellid ailgylchu tua 52% o'r gwastraff sydd wedi'i roi mewn biniau du ar Ynys Môn ar hyn o bryd. Gwyddom hefyd fod ailgylchu gwastraff bwyd yn gymharol isel o'i gymharu ag awdurdodau lleol eraill, a bod rhai aelwydydd yn gweld storio cardfwrdd dros ben yn broblem.

Mae tystiolaeth gan Gynghorau eraill yng Nghymru wedi profi bod rhoi mwy o gyfleoedd i aelwydydd ailgylchu, tra'n lleihau faint o le sydd ar gael ar gyfer gwastraff cyffredinol ('bag du') yn arwain at cyfraddau ailgylchu uwch. Er mwyn ailgylchu i'r eithaf mae [Glasbrint Casglu Llywodraeth Cymru](#) yn argymhell na ddylai aelwydydd gael mwy nag un bag du safonol llawn (60litr) neu lai yr wythnos – ar hyn o bryd mae gan y rhan fwyaf o aelwydydd Ynys Môn bin du 240 litr sy'n cael ei gasglu unwaith bob 3 wythnos.

Er mwyn helpu cyrraedd targedau cenedlaethol ac osgoi cosbau ariannol, rydym am wneud ailgylchu yn haws ac yn fwy cyfleus i drigolion. Rydym yn archwilio newidiadau posibl, sy'n cynnwys:

- Addasu cyfluniad y bocs troli i'w gwneud hi'n haws ei ailgylchu trwy gasglu papur a chardfwrdd gyda'i gilydd
- Darparu cynwysyddion ychwanegol i aelwydydd i storio ailgylchu ychwanegol
- Lleihau'r cyfaint wythnosol a gesglir trwy wagio biniau du bob 4 wythnos yn hytrach na phob 3 wythnos.

Sylwch nad oes unrhyw newid yn cael ei ystyried i wastraff gardd werdd neu gasgliadau clytiau ar hyn o bryd.

Bydd unrhyw newidiadau yn gofyn am fuddsoddiad mewn cerbydau newydd a gwelliannau yn ein safleoedd gwastraff ac ailgylchu. Oherwydd hyn, y cynharaf y gallai unrhyw newid i'r gwasanaeth casglu ddechrau fyddai 2029.

Rydym yn deall bod gan wahanol aelwydydd anghenion gwahanol ac y gallai rhai fod â phryderon penodol am unrhyw newidiadau. Mae'r ymgynghoriad hwn yn gyfle i chi rannu eich barn ac yn gyfle i sicrhau bod y rhain yn cael eu deall yn llawn cyn i unrhyw benderfyniadau gael eu gwneud. Bydd eich adborth yn ein helpu i lunio gwasanaeth sy'n diwallu anghenion trigolion, yn cefnogi ein nodau amgylcheddol, ac yn helpu Ynys Môn i gyrraedd y targed ailgylchu o 70%.

Byddem yn gwerthfawrogi'n fawr pe gallech gymryd ychydig funudau i lenwi'r holiadur isod:

Adran 1: Eich barn ar wasanaethau ailgylchu a gwastraff

1. I ba raddau rydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiad canlynol: "Mae cyflawni targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% ar Ynys Môn yn bwysig".
 - Cytuno'n gryf
 - Cytuno
 - Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
 - Anghytuno
 - Anghytuno'n gryf

(Os ydych chi'n anghytuno neu'n anghytuno'n gryf – nodwch pam)

2. Pa rwystrau, os oes rhai, sy'n gwneud ailgylchu yn anodd i chi?
 - Dim digon o le / cynwysyddion ailgylchu yn rhy fach
 - Ddim yn siŵr beth ellir ei ailgylchu ac na ellir ei ailgylchu
 - Ddim yn cynhyrchu llawer o ailgylchu
 - Mae ailgylchu yn anhrefnus ac yn anhylendid
 - Lle dan do i storio cyn rhoi deunyddiau y tu allan yn gyfyng
 - Anawsterau corfforol (codi, cario, symudedd)
 - Dim diddordeb mewn ailgylchu
 - Dim rhwystrau – eisoes ailgylchu popeth y gallwn
 - Arall (sylwer)

Adran 2: Eich lefelau gwastraff ac ailgylchu presennol

3. Ar ddiwrnod casglu nodweddiadol, pa mor llawn yw eich

	Chwarter llawn llai	Hanner Llawn	Tri chwarter yn llawn	Llawn	Llawn cyn y diwrnod casglu	Dim yn defnyddio
Bin du						
Bin bwyd						
Bocs uchaf y troli bocs						
Bocs canol y troli bocs						
Bocs gwaelod y troli bocs						

Adran 3: Newidiadau Posibl i'r Gwasanaeth

4. I ba raddau rydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiad canlynol:

"Byddai'r opsiynau storio ychwanegol wedi eu darparu gan Cyngor yn eich helpu i ailgylchu mwy".

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf

(Os ydych chi'n anghytuno neu'n anghytuno'n gryf – nodwch pam)

5. I ba raddau rydych chi'n cefnogi neu'n gwrthwynebu newid y casgliad biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos

- Cefnogi'n gryf
- Cefnogi
- Niwtral
- Gwrthwynebu
- Gwrthwynebu'n gryf

(Os ydych chi'n gwrthwynebu neu'n gwrthwynebu'n gryf - nodwch pam)

6. Defnyddiwch y cyfle hwn i ddweud wrthym am unrhyw bryderon, awgrymiadau neu amgylchiadau cartref a allai effeithio ar sut rydych chi'n rheoli gwastraff ac ailgylchu, yn enwedig os ydych wedi ateb "anghytuno", "anghytuno'n gryf", "gwrthwynebu" neu "gwrthwynebu'n gryf" i unrhyw un o'r cwestiynau blaenorol.

--

Adran 4: Amdanoch chi

7. Beth yw eich Cod Post:
8. Faint sy'n byw yn eich cyfeiriad?
9. Beth yw eich ystod oedran:
10. Ydych chi'n derbyn gwasanaeth casglu â chymorth?
11. Ydych chi'n defnyddio'r gwasanaeth casglu cewynnau / gwastraff clinigol?

Amserlen ddrafft ar gyfer newid posibl i'r gwasanaeth:

Gweithred (*)	Wedi'i gwblhau gan
Penderfyniad gweithredol i ddechrau ymgynghoriad cyhoeddus	Rhagfyr 2025
Ymgynghoriad cyhoeddus	Ionawr - Chwefror 2026 (6 wythnos)
Dadansoddiad ar ôl yr ymgynghoriad	Mawrth – Mai 2026
Proses gwneud penderfyniadau (Craffu, cymeradwyaeth Weithredol) mewn perthynas â newid gwasanaeth	Mai – Gorffennaf 2026
Dyluniad cysyniad	Hydref 2026
Dyluniad manwl	Gwanwyn 2027
Cymeradwyaethau cyfnod adeiladu a thrwyddedau	I'w gwblhau erbyn Haf 2029
Dechrau newid gwasanaeth	Hydref 2029

*Mae pob camau gweithredu yn y tabl uchod yn ddarostyngedig i'r broses benderfynu arferol o fewn y Cyngor.

Er mwyn gwneud y mwyaf o'r tebygolrwydd o dderbyn cyllid grant gan Lywodraeth Cymru, mae angen cyflwyno cais Cychwynnol (ISPA) cyn gynted â phosibl. Bydd angen cyflwyno ceisiadau cyllid mwy manwl os yw'r ISPA yn llwyddiannus.

[illegible]

Dewisiadau:

Opsiwn	Disgrifiad	Amcangyfrif o gynnydd mewn ailgylchu drwy weithredu'r newid	Amcangyfrif o % Ailgylchu drwy weithredu'r newid	Amcangyfrif o'r gost reffeniw	Amcangyfrif o'r gost gyfalaf
1	Peidiwch â gwneud unrhyw newidiadau i'r bin du / gwasanaeth casglu ailgylchu wrth garreg y drws	0%	64.7%	£361k y flwyddyn 9 dirwy)	£8.1M (ond risg uchel o beidio â derbyn cyfraniad tuag at uwchraddio adeiladau / peiriannau / offer / draenio).
1A	Peidiwch â gwneud unrhyw newidiadau i'r bin du / gwasanaeth casglu ailgylchu ar garreg y drws, ond cynigiwch gynhwysydd ychwanegol ar gyfer cardbord a phapur a dim ond newid y defnydd o rannau o'r troli bocs.	<0.5%	65.2%	£327k y flwyddyn (dirwy) + costau casglu casglu ychwanegol.	£8.25M (ond risg uchel o beidio â derbyn cyfraniad tuag at uwchraddio adeiladau / peiriannau / offer / draenio).
2	Lleihau'r cyfaint gwastraff gweddilliol wythnosol trwy gasglu'r biniau du 240 litr presennol bob 4 wythnos a chynnig cynhwysydd ychwanegol ar gyfer cardbord a phapur	+5.6%	70.3%	£460k (costau casglu ychwanegol llai dirwy)	£14.3M
3	Lleihau cyfaint gwastraff gweddilliol wythnosol drwy gasglu biniau du 180 litr newydd bob 3 wythnos a darparu cynhwysydd ychwanegol ar gyfer cardbord a phapur	+5.2%	69.9%	£460k (costau casglu ychwanegol llai dirwy)	£15.2M+ (£900k ar gyfer biniau newydd)
4	Lleihau cyfaint gwastraff gweddilliol wythnosol drwy gasglu biniau du 140 litr newydd bob 3 wythnos a darparu cynhwysydd ychwanegol ar gyfer cardbord a phapur	+6.7%	71.4%	£460k (costau casglu ychwanegol llai dirwy)	£15.2M + (£900k ar gyfer biniau newydd)